

"Husumet derdiyle mültehap bulunan o vücuda, iltihâbı tezyid eden Hamidîlik icrâ etmek ve ilâ âhirihi, acaba tedâvi mi, yoksa tesmîm midir, melekü'l-mevte yardım etmek midir?" İzah eder misiniz? Sultan Abdulhamid Han politikaları nasıl "tesmim" oluyor?

"Evet, muzlimânesinde i-sâye şunun ,sırrına **مُؤْتُوا قَبْلَ أَنْ تَمُوتُوا** mazhar oldunuz. İşte her köye böyle ilâç göndermek, hatta dâü'l-cû ile karın ağrısına müptelâ olan emsâlinize hazım ilâcı hükmünde olan iâne toplamak, yahut eşkiyâlık ve husumet derdiyle mültehap bulunan o vücuda, iltihâbı tezyid eden Hamidîlik icrâ etmek ve ilâ âhirihi, acaba tedâvi mi, yoksa tesmîm midir, melekü'l-mevte yardım etmek midir?"

"İşte mâhiyet-i istibdadın timsâli budur. Zira, sâbıkta, Padişah kendi yerinde mahpus gibi oturuyordu, bîçare milletin hâlini anlamıyordu, yahut zaaf-ı kalb ve kuvvet-i vehim ile anlamak istemiyordu, yahut mütehevvisâne ve mütekeyyifâne ve mütekalkıl olan tabiatı, anlattırmaya müsâit değildi. İşte hükûmetteki istibdada, her şeydeki istibdadı kıyas ediniz. Hatta, taklidi tevlid eden ilmin istibdadı dahi böyledir."(1)

Açlık ile pençeleşen bir adama tokluğa iyi gelen ya da hazmı kolaylaştırıcı bir ilaç vermek adamı daha da perişan eder. Aç adama en güzel ve en münasip ilaç iane yani yiyecek vermektir. Tedaviler hastalığa uygun olmalıdır.

"Yahut eşkiyâlık ve husumet derdiyle mültehap bulunan o vücuda, iltihâbı tezyid eden Hamidîlik icrâ etmek..."

Hamidîlik: Sultan Abdulhamid'in Doğu'da meydana gelebilecek ayaklanmaları bastırmak ve asayişini sağlamak için kurduğu **Hamidiye Alayları** tarzındaki hareket.

Eğitim ve sevgi ile tedavi edilecek husumet ve eşkiyalığa karşı güç kullanmak husumet ve eşkiyalığı daha da körükler. Askeri tedbirler en son düşünülmesi gereken tedbirlerdir. Cahilliğin, düşmanlığın başıbozukluğun hüküm sürdüğü bir yerde en önemli tedbir ve en etkili tedavi güç kullanmak değil eğitim, şefkat ve sevgi dilini kullanmaktır. **Güç kullanmak** burada **tesmim** yani **zehir** olarak tasvir ediliyor.

---

(1) bk. [Münazarat.](#)